

Any XIV

Barcelona 28 de Febrer de 1901

LA TOMASA

SETMANARI CATALA

10 CENTIMS lo número

Mossa de cutis de neu,
 bonas formas, menut peu,
 y llesta que 's pert de vista...
 ¡Es com dona y com artista
 de las que va á tot arreu!

“FINIS CORONAT OPUS” REFRESCH DE MEMORIA

Aquesta setmana acaba la temporada del Teatro Lírich Catalá y per dificultats invencibles, no podrà per ara intentarse una repetició de la campanya lírica, obrint una segona sèrie de funcions, sèrie que molts esperaven ab la creencia de que, encoratjada la empresa per l'envejable resultat pecuniari que fins ara ha donat lo Teatro Lírich, procuraria aquella aprofitar la rauxa.

Sembla que no serà aixís. Obras, autors, directors y companyia tornan altre cop á la vida privada fins que la empresa torni á cridarlos, lo que segons veus succehirá allá pels últims del pròxim istiu.

Lo Teatro Lírich Catalá tancarà donchs, sas portas dintre de breus dias y podrà apreciarse allavors lo resultat de sa primera campanya de quaranta vuyt funcions. Podrá ja midarse en tota sa extensió la valú del esforç colectiu que representa la suma d'esforsos individuals de 'ls Morera, Iglesias, Utrillo, Rusiñol, Apeles Mestres, Granados y tots los demès qu' han treballat pera 'l Teatro Lírich.

Tres obras han descollat entre la dotzena llarga de los estrenadas en lo curt terme de un mes y mitj. Tres obras que quedarán lluminosas y esplendents pera las campanyas successivas. Son aquestas: *La alegría que passa*, *Cigales y formigues* y *Picarol*. Sobre tot aquesta última (música de 'n Granados) vola molt amunt y pot senyalar-se ab pedra blanca lo dia de son estreno, perquè hi ha obra per dias.

En Rusiñol y l' Apeles ab en Morera y en Granados, han demostrat per lo qu' han fet aquesta temporada, lo que 's pot esperar d' ells en temporadas successivas.

Saludém en tots quatre los millors puntals de la escena lírica catalana y esperém que en la pròxima campanya altres talents aniran á engrossar lo batalló sagrat ab sas plomas ó ab sos plectres.

¡Que siga aprofitada la llissó d' aquest primer ensaig, per la direcció del Teatro Lírich es lo que convé! Lo públich ha donat en forma ben comprensible sa opinió. Ha sigut benévol en extrèm. S' ha fet càrrech de la situació y de que calia covar la idea, encara qu' aquesta no resultés prou madurada. Ha mostrat sa simpatía per la institució, encara que no per la majoría de las obras que se li han donat. Al final de la temporada, ha mostrat un bon xich de refredament, pero s' ha de tenir en compte, que potser s' ha abusat de sa bona fè.

Ab tot, al finir la campanya no s' ha divorciat del género, ni ha desertat de sou lloch d' honor, com ho demostra l' estreno de *Picarol*.

Esperém, donchs, la nova campanya sobradament confiats.

Los autors y músichs tenen sis mesos de coll per esmolar son ingeni. La direcció té temps suficient per buscar y allisonar bons artistas.

¡Que surin molts *Picarols* y molts *Alegrías que passa*, es lo que cal desitjarli al Teatro Lírich Catalá!

*
**

En un periodich trobém datos del assalt y saqueig de Cuenca durant la última guerra carlista, quan

comandava las hosts del pretendent un general qual nom ha sigut molt repetit pe 'ls periódichs durant los últims mesos. Los detalls en qüestió, pintan la ferocitat de 'ls que ab lo nom de Deu als llabis, l' escapulari al pit, los rosaris á una ma... y 'l trabuch á l' altra, comandats per clergues y sagristans, sembravan horrors ab la bandera de la religió. Escoltin y esborróninse.

“Setcents defensors contava Cuenca quan fou atacada per més de 14.000 carlistas. Désprés d' una heróica defensa tingué de rendirse.

May ho hagués fet; valía mes reproduhir l' heróich suícidí de Sagunto y Numancia.

Las hordas de D. Carlos van entrar en la ciutat á mata degolla y sens concedir quartel á ningú. Las portas de las casas esfondradas á tiros; los mobles destralejats y tirats per finestras y balcones; los diners y alhajas robats á mà armada. Los rebosts saquejats y las bótas desfondadas llensant los queviures sobrers... Fins en las iglesias eran robadas las imatjes de tots sos ornaments y joyas valiosas.

Invadiren l' Institut esqueixant los llibres de la biblioteca, destrossant lo material d' ensenyansa y 'l mobiliari, trencant á cops de culata los aparatos científichs é incendiant' ho tot després.

Un comandant de la reserva fou mort á bayonetadas devant de sa mare, en lo llit ahont jeya malalt. Després llensaren lo cadavre al carrer y D.ª Blanca, aquella hiena ab fandillas, feu patejarlo per son cavall entre las rialladas de la xusma.

Las violacions 's feyan á domicili. A la una de la nit feren aixecar als habitants, obligantlos á arrasar las fortificacions y 'ls inexperts, 'ls que no sabian manejar lo picot, eran degollats punta en blanch.

Devant de tals excessos una comissió de senyoras aná á veurer á D. Alfonso y D.ª Blanca, implorant misericordia; y aquellas dugas feras en figura humana, contestaren que «als soldats de la Fe, havia de donarse 'ls algun esbarjo.»

Aquell dia 's publicá un bando concedint indult als voluntaris que 's presentessin dintre 'l terme de de set horas. Los que caygueren en lo parany, foren fusellats immediatament.

A un espartenyer, van matarlo en sa casa devant de sa muller y fillis. La muller, que intentá defensar al seu marit, rebé un cop de sabre en la mà y luego 's vegé obligada á llensar lo cervell del seu home al carrer.

A un jove de 18 anys malalt de verola, van assassinarlo en brassos de sa propia mare.

Un beneyt que vivia de caritats, fou esbossinat perque una beyata va dir qu' era lliberal.

A un venedor de fruyta, van arrossegarlo pe 'ls carrers, l' esquarteraren després y enfitorant sos membres ab las bayonetas, varen passejarlo per la ciutat y van arruixarlo de petroli, calantli foch.

Escorxaren á un sabater y després portaren un mocador empapat ab la sanch á sa muller y á sos cinch órfans.

A un empleat d' ordre públich, li tallaren lo cap y després obligaren á sa muller á que besés la fulla ensangrentada del sabre que serví pera la decapitació. Com se resistís, ab un cop del mateix sabre li tallaren los llabis.

A un pobre sabater van lligarlo com un Cristo y l' ompliren de burxadas. Mentres estava agonitzant, una beyata de ias que acompanyavan als car-

lins y ab ells se prostituïan, va rentarli la cara la infelís sabater ab un pepino, lo que mogué grans rialladas entre aquella xusma.

Entretant, y alternant 'ho ab los assessinats infames, cremaren lo Govern Civil, la Diputació, la Tresorería d' Hisenda y molts edificis particulars.

Los titulats infants 's passejavan triunfalment per la ciutat aterroritzada y D.ª Blanca duya lligat á la quã del caball al brigadier Iglesias, ex governador de la ciutat.

Lo mateix bisbe de Cuenca (que després fou cardenal Payá) 's veyá obligat á soportar tota classe d' humillacions, y per ser rebut per D.ª Blanca tenia que fer llarga antessala, assentat en la banqueta del porter de la casa ahont aquella s' hostatjava.

Allavors fou quan, intercedint per la vida d' alguns infelissos condemnats á mort, li digué D.ª Blanca al bisbe; — Dona gracias á Deu que no fém ab tú lo mateix qu' ab ells — A lo qual contestá lo futur cardenal — D' aquest modo, senyora, ni 's conquistan tronos en la terra, ni coronas en lo cel.

Per fi desfilaren de Cuenca las hordas absolutistas. Pero no fou sense emportarsen de la població

uns quants centenars d' infelissos, als quals se 'ls feu compareixer poch avants de la marxa, ab la promesa d' un indult.

Tots ells seguiren la fugida de las tropas del Pretendent per las asperesas de la serranía de Cuenca, deixant verdaders rosaris de calaveras per allí ahont passava l' exércit de la fé y de la legitimitat(?)

Excepte un petit número salvats per una columna del govern de Madrit, 'ls demés moriren de set, de fam y fusellats per camins y carreteras."

Aquesta es la relació de la *odissea* de Cuenca que 'ls carlins contan com una de sas més notables y dignas victorias. Be es veritat que en qüestió d' hasanyas carlistas totas son iguals, no diferenciantse Alps de Granollers y Granollers de Cuenca mes que en la grandaria del escenari. La ferocitat es la mateixa.

Y aquets homes, aquestas feras millor dit, s' atribueïxen la possessió de la *panacea* qu' ha de curar tots los mals d' Espanya...

¡En sucursal europea de Cafrería es en lo que volen convertirnos.!

RAMON BERENGUER

LA MUDA

ó embolica que fa fort

(Novela en varios captuls, filla de molts ingenis) (1)

VIII

Fa posar la pell de gallina pensar lo que 'l jutje patia. La séva dóna, fins tement per sa salut, lo portava á brená á fóra, lo distreya tant com podia pués ab lo fet espantós del carrer d' en Llástichs, s' havia amagrit talment que semblava un full de paper de fumar ¿Y á las nits? Alló era espantós, somniava tant, y s' enlayrava tant amunt dins la cáusa ab trámits, que sas crissis eran terribles.

Ab la culpabilitat de la *Muda*, hi barrejava personatjes y criaturas, judicis y fiscals; la *Muda*, condemnada á pena de mort, y la salvaba fentla mare, no una vegada... dugas... y tres ó quatre, si la séva dona, no l' hagues despertat d' aquells somnis que ni ell entenia.

Després de calmat una estona, ja tornant á dormir buscava l' indult... anava á Madrit, y fins se veyá á solas ab la *Muda*, potser creyent que no n' era, y buscava certas profunditats que 'l féyan esborronar... y se despertava ab lo cor sobressaltat de tanta injusticia; al cap de vall, per una dóna... més ben dit, per una noya ¡Pobre home...! Un dia 's vá llevar com de costum, després d' un somni horrorós y s' en aná de dret al despaig. Allí ja hi havia lo dictamen dels metjes que havian fet la autopsia al cap, donchs que 'l cos no 's trobava, ni en palla ni en pols.

Ab las mans tremolosas, agafá lo paper sellat y 'l llegí tot d' una revolada; un suspir de satisfacció si gué com una contesta á n' el papé dels *galenos*. Lo dictamen poch mes ó menos deya aixís; "Primer; que 'l cap en cuestió, no presentava senyals de haver sigut mort lo dia de autos," "Segón, que la sanch, lluny de ser sanch humana, era sanch de bou, y entravan los *considerandos*, que deyan, que no hi ha-

via crim de cap classe, perquè 'l cap presentava sintomas de putrefacció, y 's veyá que havia sigut desenterrat; per lo tant, lluny de fer 'ho una dona, alló era cosa d' homes.» Lo jutje quedá parat, ¿qu' eran donchs aquells somnis estranys, alló de las sopas y de la capella, de la pena de mort y altres barbaritats?... La *Muda* era pura com sa mare... el dia que va neixer, la *Muda* era ignocenta, tals somnis, no podian confirmarse ja que 'l mort, era un mort antich. Sols hi havia la profanació de un lloch sagrat. ¿No podia esser una treta pera fer perdre aquell angel de Déu? Pera fer desapareixe la *Muda*, que muda y resignada feya tan temps que al calabosso menjaba ratas?

Pró y aquells dos millions de rals en monedas d' or? Satisfet de la ignocencia de la *Muda* referent al crim, confiava trovarla també pertocant el tresor, ja que no podia ella justificar la procedencia de tant de capital, éll, éll sol ho faria, y agafant barret y bastó 's disposava á sortir de casa quan lo carter li dugué un sobre endolat, l' obrí, y quedá parat; era un anónim concebut en eixos termes:

«Sr. Jutje; ja que vosté es l' encurregat de la causa, á vosté 'm dirijeixo, pera posarli un llum devant si acás anés á las foscas. Primer, jo sóch el qui posá 'l cap espantosament mutilat, de un mort del cementiri ab lo sol intent de descubrir un verdader dipòsit de moneders falsos; veig que m' hi equivocat. ja que han donat més importancia á una cosa que l' altra; pró tingui per entés que 'l mort no es cap mort de assessinat, mentres que de un cert bagul plé de dobles ó monedas d' or, cert Baró que n' es y no viu á Andorra, germá del verdader pare de la criatura, n' hi donará rahó»

Un que ho sab tot.

UN NYÉBIT del PEDAL.

(Seguirá)

(1) Tots los nostres colaboradors tenen dret á escriure un captul (mitja plana).

LA TOMASA
MISCELÀNEA

—Jo parlo molt net y cla
per aquest cos y pamet
tinch un cotxe y un chalet...
—Tant dirá, fill... ¡tant dirá!

Soci de la Protectora.
qu' está mirant irritat
si als caballs de conduc'ora
se 'ls tracta ab urbanitat.

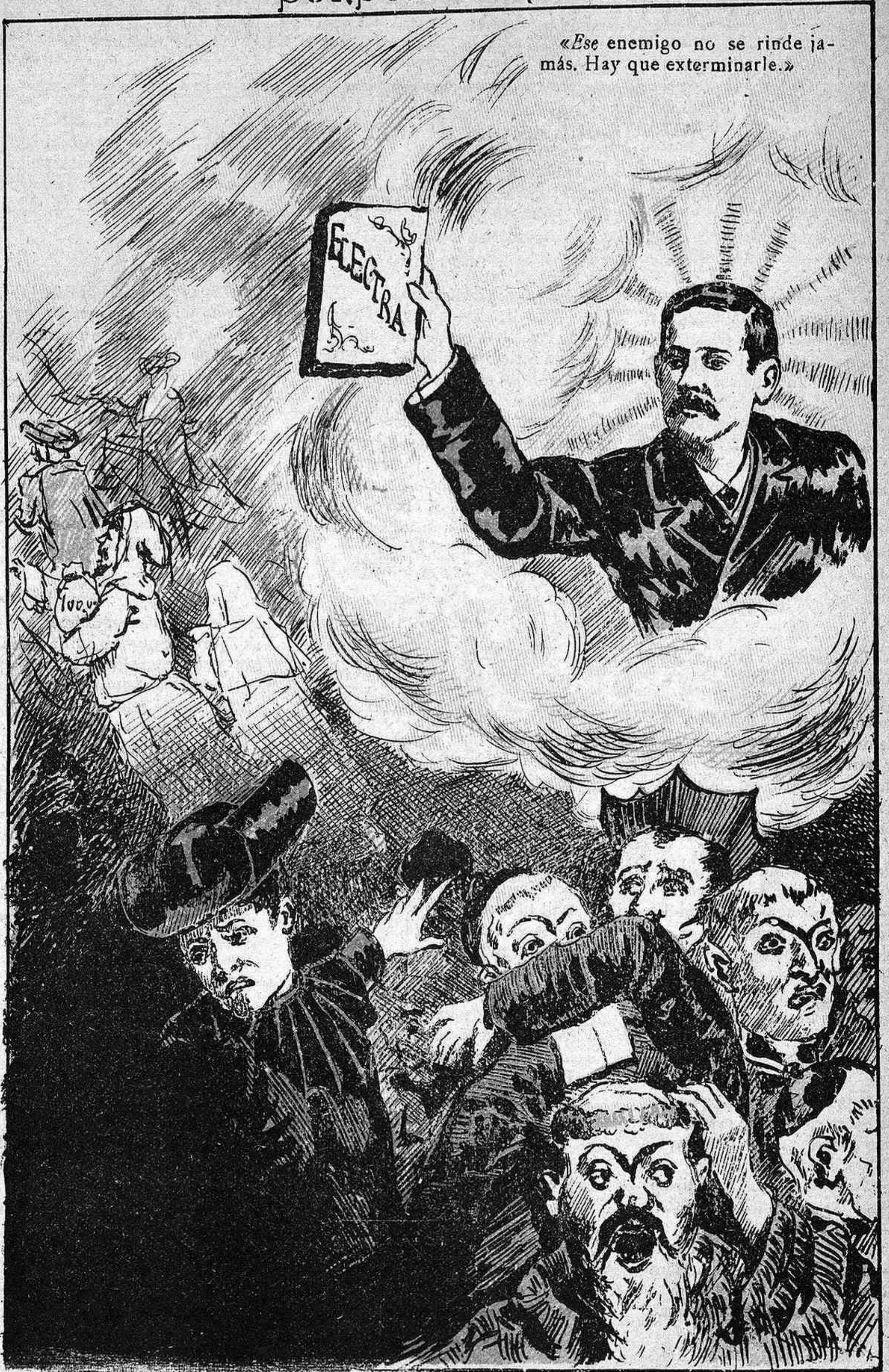
Definició d' un pagés;
caball de ferro per tres.

Arriva de la Llacuna
deixant a la seva dona,
y ha vingut a Barcelona
en busca d' una fortuna.

LA TOMASA

SURSUM GORDA

«Ese enemigo no se rinde jamás. Hay que exterminarle.»

LA CAYGUDA!

(Confessions d' una «corrida»)

VIII

(CONTINUACIÓ)

A l' endemà, fou Mercé,
quan vaig veure ma desgracia,
y vaig midar tot lo trist
d' aquella nit de disbauxa.

A l' endemà dematí
—ja serena y reposada—
vaig sospesar tot lo inmens
de aquella terrible falta
y vaig véurem sense honor,
malehida pe 'ls meus pares,
portant á sobre la creu
del oprobí y de la infamia
y comensant un camí
plé d' espinas y de llágrimas.

No obstant, en mitj del pesar
que ma cayguda 'm causava,
ab tot y veure 'ls perills
conseqüencia de ma falta,
tenia 'l pressentiment
y tenia la esperansa
de que l' Artur, caballer,
compadit de ma desgracia
ja que n' era ell lo causant
y son únich responsable,
daria'm reparació
puig creya que m' estimava
—Si, —pensava—... ¡Es molt senzill!
¡sera joeh de pocas taulas!...
En sòs brassos has pecat
ell donchs, rentará la taca...
¡Quanta inexperiencia, oh Deu.
tenen las noyas honradas!

Ja la *Jeanne* y *Leonie*
al héure esment de mas ansías
van posarme ab mal de cor,
ab sas burlonas riallas;
—¡Ja estás segura, van dirme
que l' Artur voldrá casarse?...
—¡Be li toca!
—Ho sabs del cert?...
—¡Y tal! La cosa es ben clara.
Recordo qu' al bufá 'l llum
en sòs brassos jo 'm trobava...

—Pero recórdat també
—van dirme,— que va apagar-se
lo gas; que després vingué
una estoneta agitada
y no sabs si en lo transcurs
d' aquella nit... *toledana*,
sempre l' Arturo va ser
la qui al teu costat estava
ó vas cambiar de . marit...
¡Tampoch ho sabém nosaltras!
—¿Voleu dir? .. Si aixó es veritat
m' hauríau fet una infamia
¿A qui reclamava jo?...
—¡ Tu estás fresca, si reclamas!

No podia créure may
que l' Artur fos tan' mal ánima,
aixis es que vaig buscarlo
y ab ulls amarats de llágrimas,
vaig demanarli pietat
en nom meu y de 'ls meus pares,
fentli veure ma honradés,
mon amor inagotable,
y ma ceguera per ell,
que va ferme d' ell esclava.
—Noya, ho sento, —'m contestá—
pro Emilia, jo per *casaca*
vull la dona sols per mí,
no la vull manosejada
per ningú més...

—Es que jo
vaig dirli... Jamay fins ara,
m' he rendit á cap més home.
¡Sols per tú hi caygut en falta!..
...¿Sabs Mercé lo que 'm va dir?
Donchs en mitj de grans riallas
va exclamar; —Emília, estás
en extrem equivocada.
Tres homes aquella nit
eram allí, tres vosaltras...
y com en variá está el gust,
ni las famellas ni 'ls mascles
vam repetir; tot cambiat
á cada *ronda* 's trobava...
Aixis tu, no pots dir may
que soch l' únich, sens que 'ls altres
reclamin igual honor;

y si acás per ta desgracia
porta quia aquella nit,
creume, no busquis un pare
puig ni que visquis cent anys
podrás tréuren l' aygua clara...

Jo, ja ho sé, vaig se 'l primer,
pero aqui ma missió acaba.
Després, tu sabrás Emilia
lo que féreu tu y 'ls altres,
que jo, prou feyna tenia
ab tas amigas.. ¡Ah y gracias,
Emilia, per las primicias...!
¡ets una dona adorable!...

¡Calcula, pensa, Mercé
ab quin terror y ab quina ansia
vaig saber tots los detalls
del complot abominable...
¡Perqué alló fou un complot
per llensarme á la desgracia!
...Tres amichs ben avinguts...
tres xicotas desgarradas...
la escena fosca... 'l desitj
empenyent á tota máquina...
cambi cautelós de lloch...
y després... si vols reclama...
¡serán tres que surtirán
y dirán ab veu ben alta
que t' han possehit, qu' ab tots tres
fores complascent y amable
que per tant, ets una... *tal*,
y encara 't farán mil cárrechs
perqué intentas explotar
als fills de casas honradas!

Aixis vaig caure Mercé;
eixa va ser ma desgracia.
D' aqui arrencan tots mos mals,
puig no 's queda aqui la infamia
ab que ab mi va procedir
l' únich home á qui jo l' ánima
he donat... Si vas seguint
a miga, te 'n farás cárrech...

M. RIUSECH.

(SEGUIRÁ)

"QUARESMA"

Es tant vella la tasca que jo mateix m' imposito cad' any en aquest temps, lo més *espinós* de tots, que ja no sé com tractar l' assumpto aquet dels dejunis, butllas y demés anexes.

Considerantme pecador devant de mon ídol qu' es la Musa festiva, y reo de lessa Literatura, moltas vegadas per la forsa del consonant en vers, ó per la manía de fer xistes en prosa— com molts d' altres com nosaltres perdonám,—ma consciencia (ab aixamples) d' articulista de setmana, m' imposita per penitencia al entrar á la Quaresma l' expremere la llimona quaresmal que já no té such ni bruch, de tant que l' han expremuda ja tots 'ls prosistas de la méva *talla*.. que no arrivém enlloch (y no 'ns en alabém).

Els civils ab casaca tenen presonera nostre imaginació salada per l' abús de pebre, y, ab prou ganas de confessar nostre carrincloneria filosofant dins un barril d' arengadas frescas, la set de gloria en remull ens costa algun cop una tunyina ò un peixopalo.

Lo congre séch de las caixas d' imprenta que tant costa de rosegat y de pahir «*en los tiempos que corremos que hay que aplicar mucho de aqui*» es lo menjar predilecte dels que menos apetit gastan ab la ploma á la má (y l' altra má á la butxaca).

Y las tripas del ditxós bacallá, que regiran las tripas dels escriptors més fets á las indigestions de la *creu roja* (feta ab llápis del mateix color), are mateix es lo plat del dia sempre, dintre y fora de la Quaresma, pera 'ls que omplim quartillas com qui ompla paperinas.

La eterna Quaresma pera 'ls que dejuném hivern é istiu, primavera y tardor, obliga á tots nosaltres, penitents sempiterns de las inspiracions perillosas, á no posarnos cap pedra al fetje, per més oli de fetje de bacallá que haguém de pendre si volém viure mitjanament sans, ab una gana que 'ns aixequi.

Nostre talent del nas per avall fá badallarnos continuament y 'ns obra la boca del saber... atidarnos si vé teca y amagarnos pá al *infern* del gech.

Las Quaresmas son las temporadas oficials dels xichs de la premsa que dejuném *velis nolis* ab las barras sentadas á conseqüencia, mal 'ns está 'l dirho, del excés de *barra* que gastém quan la qüestió s' ho porta.

La mateixa debilitat que está en relació directa ab la nostra *flaca* de satirisar y criticar tot lo existent, fá que adquirím forsas... de flaqueza pera sostenir lo pabelló de la publicitat á costas de la robustés fenomenal que 'ns aguanta entre mitj de las quaresmas continuas que pesan sobre nosaltres, verdaders mártirs de las situacions que 'ns colocan incessantament en una situació difícil comparable tant sols ab la situació dels *Papus* que 's guanyan la vida fent lo mort, ab la sola diferencia que ells lo fán ('l mort) y nosaltres ho sóm sense semblarho.

Per tant poderosas rahóns... de péu de banch, ens fá riure lo fantasma de la Quaresma, época establerta de segü pera equilibrar durant quaranta dias al any l' estat normal dels embruta-quartillas y ensenya-noys, ab l' estat excepcional dels demés mortals que viuhén en eterna Pasqua, mercés al dese-

quilibrí social que 's nota en tots 'ls estats en general, motivat per l' avens de las ideas y 'l retrocés de l' humanitarisme; que no sembla sino que 'l progrés hagi condempnat á quaresma perpétua als séus portavéus, als séus delineants y als séus propagandistas.

¿Qui no ha de renegar ab tota la debilitat que l' desanima de, zqueixa lley inhumana que obliga á menjar de Janer á Desembre l' etern bacallá ab such á n' els que ab la suór de son rostre serveixen de instrument, de máquina, d' esqué pera pescar lo llús que fet ab salsa, vá á parar únicament á las golas dels que 'ns pescan ab l' am de la necessitat?

¡Ay, Quaresma, Quaresma! No vèns de nou á fer-nos la santíssima, no.

Prou y massa que 't coneixém de tot l' any, vella *xaruga*.

PEPET DEL CARRIL.

A una detractora del sexo fort

SONET

En mil escrits, quimérica Claret,
ha criticat al home sens repa'o,
per fé 'l qu' ha fet vosté, vol molt descaro,
ab franquesa li parlo, senyoreta.
¿Que l' home es un malvat? ¡Valenta treta!
¿Sap lo que m' he pensat? ¡Per qué negarho!...
¡Que 'l tipo de vosté deu ser tan raro
que 's deu conservá encare boy tieta!
¡Segü qu' es el despit lo que la impulsa
á dir mil disbarats del sexo nostre,
perqué, si del contrari, fos casada
lo seu marit mouriali repulsa,
y fins, potser li apamaria el rostre
per brétola, xerraire y desllenguada!

F. CARRERAS P.

INSTANTÁNEA

Sembla que fa bastants dias
que per *blanco* m' havéu pres
perque sempre vaig ab capa
no deixantla may per rés
y vosaltres fent gatzara
us aneu de mi rifant
dihent: ¡home sempre ab capa!
vaya un gust! ¡no n' hi ha per tant!
Mes com jo sempre m' ho escolto
lo mateix qui res no sent
vaig portant sempre la capa
fent sol, fret, ó be plovent
y desd' are us participo
tan si us está bé com nó
que podeu seguir rifantsem
mentres jo vaig calentó...
preferint eixa molestia
d' anar sempre abrigadet,
que no pas dir com vosaltres;
—Noy, m' estich pelant de fret!

JOANET d' OLESA.

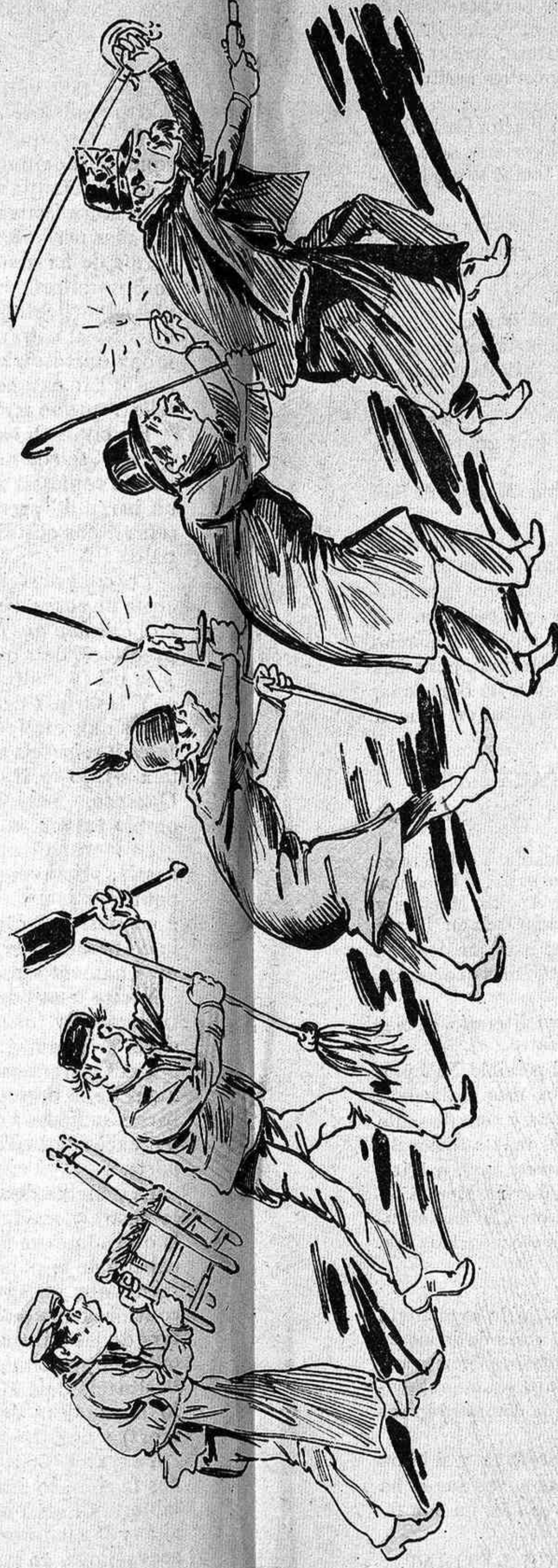
(Es de nit. Una veu desde 'l balcó del carrer de...) ¡¡Socorrooo!!

(L' alcalde de barri y un gura. :-
-¿Que será?

-Aixó es al primer pis!... Deuhen ser lladres!
-¿Quants morts hi han?
-Are hi puja la Justicia y els vehins de las botigas!

Efectivament, l' autoritat del barri ab el cíp'al al devant y seguits per l' apotecari, el porter y un pegot, armats fins á las dents, s' engoleixen per l' escola.

Ja son als darrers esglahons, ja arriuan al replá del primer pis y cridan ab véus aixordadoras—¡Alto! ¡Pas á l' autoritat!

S' obra la porta. Y... en lloch de lladres ó asse-ssins, es troban ab un infelis Tenorio ab calçotets, que desafiant la fredor d' aquella nit, s' habia amagat dessota el catre d' una xamosa donsellia.

TEATROS

PRINCIPAL

La eminent artista espanyola Sra. Tubau de Palen a ab sa companyia còmica dramàtica, anuncia una serie de 26 funcions, qual debut està fixat pera lo pròxim dissapte dia 2 de Mars.

Per la funció inaugural se posarà en escena la coneguda obra d' espectacle *La corte de Napoleón* y lo propòsit de dita actriu es donar á coneixe en lo transcurs de la serie esmentada, obras que en lo passat hivern han cridat poderosament la atenció en Madrit, per la brillantés y propietat ab que han sigut presentadas.

Entre ellas hi figuran *La y reina la comedianta* de Cavestany y *Pepita Tudó* de Palencia.

Com siga que la Sra. Tubau, té entre nosaltres un cúmulo notable de admiradors, es de esperar farà una profitosa temporada.

LICEO

Diumenje passat se dongué la primera audició de la Missa de Requiem de Berlioz, coneguda composició per haber sigut executada fa pochs anys en lo gran Palau de Bellas Arts, y que allavors obtingué petit éxit.

Las bonas condicions acústicas de nostre gran teatro se veieren patentissadas molt clarament y aixó feu que en conjunt fes un efecte molt més extraordinari y se poguessin aquilatar las bellas y detalls de la mateixa.

Feu grandió efecte lo *Dies Irae* aixis com també lo *Lacrymosa* y *Sancius* que lograren los honors de la repetició.

Ab justicia mereixeren l' aplauso del públich los Mtres. Nicolau y Millet, lo primer per la bona direcció en la orquesta y lo segon per lo conjunt que sapigué obtenir ab lo *Orfeo Catalá*.

ROMEA

Carn pel llop, drama del Sr. Colomer y Fors estrenat ans d' ahir, es lo que se 'n pot dir una obra escrita ab tota la bona fé d' un autor tot cor, sincer y expanssiu; puig es un drama passat de moda.

L' argument de la obra, ab certas inverossimilituts propias de la inexperiencia, està molt ben escrit y bastant ben desenvolupat.

L' acció peca de mansa y son llenguatge no té gran cosa d' elevat, puig vulgareja á voltas massa.

En quont al desempenyo de la obra, hem de confessar que fou tractada ab molt carinyo per tots 'ls actors distingintse las Sras. Clemente y Monner y 'ls Srs. Piera, Virgili y Martí.

L' autor sigué aplaudit.

NOVETATS

Ja tenim un altra actriu italiana y de las que forman rotllo.

Italia Vitaliani que si no 'ns es infiel la memoria, la coneixiam per haver actuat de dama joye en la companyia de la célebre actriu Sra. Marini y del notable actor Sr. Ceresa estrenant en nostre teatro Principal la protagonista de *Fernanda*, ha vingut ara sense apenas bombo ni anuncis extemporanis, feta una verdadera eminencia, puig en la obra de Bracco *Tragedie dell' anima*, se 'ns mostrá ab lo gran podería de sas facultats.

En la escena final del primer acte y tot lo segon, observárem que no es de las artistas que busca l' aplauso ab crits ni extremitats, sino que 'l logra per medi de la

més gran naturalitat y estudi especial que fá dels personatjes que interpreta.

En lo final del dit primer acte de *Tragedie dell' anima*, hi feu una série tant important de detalls. que 'ns feu recordar l' art de la célebre Duse, tenint molts punts de contacte ab la fesomia y certas actituts d' tan eminent actriu.

Ab dita obra de Bracco, hi debutá l' actor Carlo Duse que ab justicia sigué aplaudit en lo primer acte. Nos semblá ser un bon actor, aixis com també lo segon galan Sr. Rizzotto.

Esperém veure lo conjunt de la companyia en otras obras de més importancia, ja que *Tragedie dell' anima* es molt falsa y solament te tres ó quatre escenas de sensació. Lo tercer acte, hi sobra del tot.

Dimars se posá en escena la obra de Dumas *La principessa Giorgio* que era un dels caballs de batalla de la célebre Pezzana, y en la que la Sra. Vitaliani hi lográ un altre triomf com lo dia avants.

Pera ahir estava anunciat *Come le foglie* que segons noticias, aquesta companyia hi ha lograt grans triomfs en Italia.

Pera avuy prepara *La casa paterna (Magda)* de Sudermann.

Es admirable la variació que donan aquestas companyias italianas y á jutjar per l' éxit de las dugas obras que 'ls hem vist representar, creyém que la temporada de Quaresma será molt profitosa y que la Sra. Vitaliani lográ ferse en la escena una reputació, com ho lograren avans las célebres Duse y Mariani, puig dels éxits que lograren en lo teatro Novetats de Barcelona, nasqué la aureola que després han gosat en lo mon artístich.

TIVOLI

TEATRO LIRICH CATALÁ

Cigales y formigues y *Picarol* son las dugas obras darrerament estrenadas.

La primera, original dels Srs. Rusiñol y Morera es d' assumpto igual al de *L alegría que passa*, si be aquesta es més teatral. *Picarol*, lletra de Apeles Mestres y música de Granados tingué un verdader éxit en la nit de son estreno, principalment per sa part musical, ja que lo Sr. Granados demostrá un cop més que es un compositor notable.

La lletra, que es una verdadera joya literaria, es mes pera llegida en un saló que pera lo teatro.

Lo desempenyo fou tot lo infernal possible. Ni á proposarse reventar la obra, s' hauria fet mes malament.

Avuy dona fi la série de las funcions y pera dissapte s' obrirá de nou ab la companyia del reputat actor Sr. Borrás, estrenant lo drama *Els primers frets*, original la lletra del Sr. Iglesias ab música del mtr. Morera.

Pera la deguda presentació de la obra, s' han encarregat dugas decoracions als reputats escenógrafos Srs. Moragas y Alarma.

GRAN-VIA

Desde dilluns últim, forman part de la companyia las tiples germanas Calvó que en las obras de debut *La señora capitana* y *La tempranica* hi obtingueren grans aplausos. principalment la que desempnyá la protagonista de la primera de ditas obras, que demostrá grans qualitats pera lo género chico.

Actualment la companyia es molt rodona y si hi ha la sort d' ensopegar alguna obra de las novas que hi ha en cartera, volém creure que encare se fará un bon final de temporada.

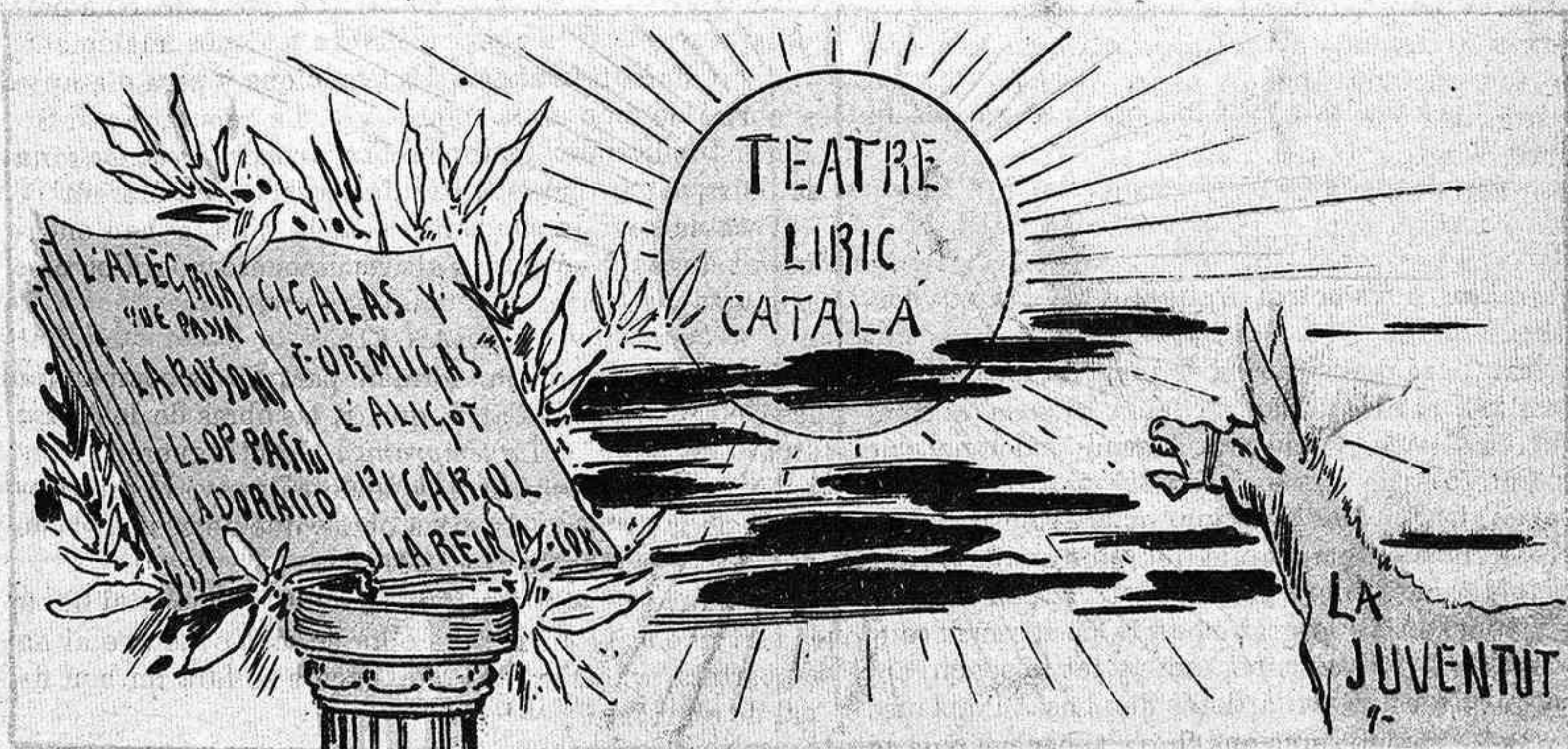
UN CÒMICH RETIRAT.

LA TOMASA
ELS DEL TÍVOLI

El gos del poeta, diumenje passat
va treure 'ls poemes qu' havia menjat.
(Històrich)

El Liric Català pot aná lluny
gracias al esfors de 'n Cop-de-Puny.

Els brams d' ase no hi arriban;
no hi arriban tant amunt.

Jo no sabia que 'ls nort-americans [fessin tan [meticulosos. Jo 'm creya que sense ser un pais tan alegre com la vehina Fransa, tenian en questions de moral la mànega una mica ampla. Deploro haverme equivocat.

Segons llegeixo, una comissió de 'ls establiments de ensenyansa de 'ls Estats Units, va fer una tria de las millors obras artísticas existents en los museos de la Unió, separant aquellas que podian oferir perill, baix lo punt de vista de la moral més estricta.

Y van comensar per separar la Venus de Milo per massa suggestiva. Després van treure també la «Sixtina» y «La Verge de la cadira» de Rafael y «La Concepció» de Murillo.

També entre altrás van separar la «Cena» de Leonardo de Vinci, no se sab si per immoral ó per carrinclona. *Et sic de caeteris.*

Devant de la *Fulla* nort-americana, la d' aquí resulta molt mansa y poch arruixada.

Tant es aixís, que 's fa indispensable que l' ex-factorum de 'ls Pares de familia, lo may prou alabat senyor *Pepito del Nas*, s' arriui als Estats Units y s' inspiu un quant temps en los actes d' aquells seráfichs varons que trovan massa provocativa la figura de la Concepció de Murillo y un bon tros *estéticas* las *rodonitats* posteriors de 'ls angels y querubins que voltan á la Verge en lo quadro del pintor de Sevilla.

A Portugal s' ha establert lo servey militar obligatori.

Ara si qu' es questió de posarse á tremolar, puig *os lusos* armarán d' un pich cent mil homes en peu de guerra.

Y seguint sa habitual fanfarroneria, aixís com comptan los contingents de caballeria per las *patas de cavallo* y dihuen que un esquadró de vint y cinch soldats son *cent patas de cavallo*, ara per assustarnos dirán que tenen sobre las armas quatrecentas mil potas de soldat.

Comptant quatre potas per barba ó sigan las mans inclussiu.

Diumenje á la Plassa vella hi hagué inauguració de temporada.

Y perquè la inauguració fos complerta, van llensarse al ruedo dos valents; un de 17 anys y l' altre de 24.

Baixar á la sorra y caure estirats tots dos de resultas de las *caricias* del últim toro, va ser tot hú.

Nota important; los dos expontáneos toreros que tan malament van inaugurar la temporada, son madrilenyo l' un y l' altre sevillá. Cap d' ells catalá; que consti.

Per cert qu' al según van jugarli una mala passada. Mentres 'l duyan á pes de brassos á la enfermeria, un tranquil estudiant de Medicina, va tallarli la coleta.

Véues lo «diestro» improvisat sense la afegidura pilosa y rompre en amarch plor fou tot hú.

L' estrop que li causá 'l toro en lo fisich, va ser pa y mel al costat de la ferida moral que li causá l' aprenent de Galeno, robantli sa estimada coleta.

Y lo curiós es que aquesta no s' ha trobat en lloch. A bon segur que l' estudiant de Medicina la guardarà com

un tresor inapreciable... per la primera exposició que celebri lo Niu Guerrer.

Y ara que som á la Plassa Vella, haig de dir que la funció del diumenje 's veje molt concorreguda y acreditá una vegada mes la inteligéncia que pera aquesta classe d' espectacles té la empresa Mnntaner y Armengol (fill.)

La corrida resultá sumament entretinguda y per ser la primera de la temporada meresqué l' aprobació del públich tant per la bona presentació del bestiar, com pel treball de las cuadrillas.

L' héroe de la tarde siguié lo *Gordito*, novillero valenciá que promet molt y que excitá ab sa valentia, los aplausos y l' entusiasme de 'ls espectadors.

Pera diumenje próxem dia 3 de Mars, s' anuncia nova novillada per los matadors *Sagasta* y *Morento Chico de S. Bernardo* (nous entre nosaltres) y lo tan valent com atrevit *Gordito* que ha lograt ser lo favorito del públich.

Llegeixo que á Madrit, en pocas horas y no més á casa en Pé ez Galdós, van vendres lo dia que *Electra* vegé la llum pública, deu mil exemplars de la citada obra.

A horas de are, la última creació de 'n Galdós ja s' ha estrenat á una porció de punts. Diumenje va posarse á Figueras y la próxima festa s' estrenará en varios punts de Catalunya, puig son algunas las companyias de *bolos* que la están ensajant.

¿Y á Barcelona quán? ¿No es vergonyós que per la conveniencia d' una companyia, los barcelonins hagin de coneixe *Electra* quan en los demás punts ja la tindrán olvidada?

En Galdós escriptor es molt gran, pero ¡quán petit no resulta lo Galdós negociant!

¿Saben aquell «Pelayo» que tenim aquí anclat. ¿No convertit en un *criadero* de musclos?

Donchs ara s' averigüat que no pot caminar. Está baldat de la banda de las calderas, en termes que no pot surtir ni á la boca del port á darse un passeig de *recreyo*.

Te cremats lo sostre y la fogayna de las calderas y aixó mentres no l' adobin, fa que sigui una verdadera *carraca*, que en questió de guerras de mar no *corta ni pincha*.

Sempre ho vaig dir que tants días d' estarse aquí aturat, resignavan alguna cosa.

Lo dia que rebí ordres de marxar á Cartagena diu que 's farà una requisa de totas las barcas del bou de la Barceloneta pera darli remolch.

Fins los extrangers hi tenen que veure ab la nostra marina de guerra.

Un diari de Leipzig publica la següent *xirigota* que, si fossim patriotas, després de llegirla, no 'ns quedaria més remey que tirar lo barret al foch;

«Próxima revista marítima.—Segóns *Le Figaro*, el vinent 7 d' abril se celebrará una revista marítima á Tolon, en la que hi pendrán part, á més de l' esquadra italiana, un barco de guerra espanyol, y altres dos russos, que acaban de sortir enllestits dels «Chantiers de la Seyne sur mer.»

«Es d' esperar que 'l barco espanyol arribi ben sencer á Tolon, per més que per millor assegurarho, podrian demontarlo á pessas y remétrerlo per ferrocarril.»

Pero com que de patriotas tenim la desgracia de no serne, 'ns ho preném á la fresca y trobém que 'l consell després de lo qu' ha passat recentment ab lo *Quirlos Canto* es molt aprofitable.

¡Que corri, donchs!

¡Torném á estar de crissis!

S' entén, crissis gubernamental, porque l' altra crissis, la monetaria ó económica, no 'ns la treyém may de sobre.

Donchs si; torném á estar ab l' ay al cór sobres si será en Silvela ó en Sagasta 'l que 'n^s farà felissos.

A las horas qu' escribim aquestas ratillas, la pilota está en la teulada y no se sabqui la despenjará. puig tant los sagastins com los silvelistas 's crehuen ab igual dret y á igual distancia del anyorat turró.

Lo poble, qu' es l' unich á qui li interessa la solució de la crissis, 's mira 'ls maneigs de uns y altres ab igual interés que si 's tractés de 'ls habitants de la lluna.

Per qué la vritat sigui dita Ni ab en Silvela ni ab en Sagasta, 's va enlloch.

Serán un compás d' espera
pe 'l cataclisme final...
Després d' ells, li caurá á Espanya
lo diluvi universal!

✱

Havém rebut lo Cartell del primer certámen literari que convocan uns quants aymadors de las lletras catalanas, pera celebrarse á Berga lo dia 24 de Juny próxim, festa major de dita vila

Se concedirán 15 premis á altres tants temas diversos, la majoria d' interés local y las composicions s' admetrán fins al 22 de Maig, en la secretaria del Jurat, Plasseta de la Ciutat 4, primer, Berga.

Componen lo Jurat. Mossen J. Verdager, President D Narcís Oller, D. Marián Vayreda y D. Joseph Cardona vocals y D. Angel Salabert, secretari.

✱

Segons llegim en un periódich d' aquesta ciutat, lo qui té la sort de passar detingut als calabossos del govern civil, disfruta d' un espectacle únich en son género.

Segons sembla, en dits calabossos no hi ha res que s' assembli á un *retrete* ó *water-closet*. Aixis es que 'ls que per fas ó per nefas passen unas quantas horas detinguts en los calabossos gubernatius, poden alabarse al surtir d' haber *ensumat*, y no per cert allá ahont se guisa.

Si á las *raccions de nas* que s' disfrutan en aquells calabossos policiachs, s' hi afegeixen las *raccions de such* de garrot á que tant aficionada tenen la munyeca los agents del Govern civil, 's fa comprensible l' actitud de molts infelissos qu' al ser detinguts en la via pública 's tiran á terra y 's negan á seguir.

Els pobres ja saben segurament lo que si 'ls hi espera y tant lo seu nas com las sev s costellas, ne protestan.

✱

Ab motiu de entrar la present setmana en lo XXVII aniversari de la mort del immortal Clavé, la Associació dels coros, ha combinat un extraordinari concert que deurá verificarse diumenje próxim en lo Palau de Bellas Arts ab la cooperació de la Banda Municipal, que ab tan acert dirigeix lo mestre Sadurní.

En dit concert hi pendrá part una massa de 1000 coristas y las pessas que s' executarán á veus solas, son las següents:

Al mar; Arre Moreu y La Marsellesa y ab acompanyament de la banda *Lo pom de flors, La Maquinista y Las galas del Cinca*.

Es de esperar que nostre públich anirá á pagar un tribut á Clavé y á correspondrer los esforços que fa la Associació pera sostenir la gloria de tan llorejat patrici.

✱

L' altre dia al carrer de 'n Cirés un subjecte de 30 anys de edat y cotxero per més senyas, pegá dugas superbas bofetadas á son pare.

Pochs dias després en la Casa de Socor o del Passeig de Colón siguié reconeguda una nena de quatre anys, victima innocent de 'ls apetits d' un *sátiro* major de edat.

Encara que sembla no existir cap relació entre 'ls dos *sucessos* de referencia, tenen molt in im parentesch per alló de que 'ls extrems se tocan. Tots dos pintan un estat social. L' estat semi-salvatje d' aquesta xusma qu' ha engendrat lo flamenquisme, per falta d' escolas y que lo mateix atropella á sos pares com viola á sas fillas.

✱

De la Empresa del teatro de Novetats, hem rebut l' *Album Italia Vitaliani* que es una ben impresa recopilació de articles encomiástichs y biográfichs de dita celebrada actriu italiana.

Per dita biografia sabém que la Sra. Vitaliani va neixer á Turin en 1866, entrant ja en la espinosa carrera dramática á la edat de 13 anys en la companyia del notable director Sr. Belloti Bon, figurant poch després de dama jove á la companyia de la eminent Marini.

Figurá més tart en la *Companyia Nacional* que dirigia Ciagnoni y en 1884 de primera actriu jove en la de Cesar Rossi, en que hi habia de primera actriu de forsa la célebre Eleonora Duse.

Consecutivament y per espay de tres anys ha sigut ab lo célebre actor Sr. Pasta y altres tres anys en la companyia de S. B. Marini, figurant com á altra primera actriu en la de la célebre Virginia Marini.

Desde l' any 1892 que forma companyia de sa propietat.

Segons eminents crítichs italians y notables autors dramátichs d' alli Italia Vitaliani es una verdadera celebritat é interpreta ab gran maestria tots los géneros.

En son fisich li hem observat molta semblansa ab la célebre Duse, de la que n' es cosina germana.

Agrahim á la Direcció de la Empresa de Novetats, per la galanteria que tingué al remetre l' *Album Italia Vitaliani*, que dit sia de pas, además de ser una curiositat, resulta una verdadera obra de art, puig hi ha magnífichs grabats de dita actriu en diferentas obras.

CORRESPONDENCIA

Erbac. L' article resulta bastant ensopidet. — *Francisquet Matinas*. Va molt bé; gracias. — *S. Brugués*. — Acepto ab gust «Los rosaris de l' avia» y algún epigrama. — *Romani Calderona*. Anirá. — *J. Carreras P.* Aceptat ab reconeixement. *C. G. Redembach*. No 's desesperi que hi ha més dias que llangonissas. Els treballs van surtint á mida que ho fa possible sa extensió. — *Lluís G. Salvador*. Tinch el sentiment de participarli que en virtut d' haver enviat una poesia (la última insertada) que dos setmanas avans surti en altra publicació, he determinat prescindir de sa colaboració, puig ja l' he advertit massas vegadas que LA TOMASA no es plat de segona taula. — *Isidor Basté*. Gracias y entesos. — *Albert Daroca*. Per ara ja ho veu, los nostres dibuxants s' empenyan en que no n' hi vagin. Aixó 1.0 vol dir que més endavant no 'ls utilisem. — *Joan Espill*. Cap de las dugas poesias m' acaba de fer lo pés; ab franquesa. — *J. Aguilar*. No puch compláurel. Hi falta salero. — *Pere Font*. Me quedo ab la cursa. — *Joanet d' Olesa*. De 'ls dos envios, sols puch acceptar la «Instantánea» Las otras dugas 'm resultan una mica fofas. — *J. Malagarriga* Molt bé y gracias Veuré ab gust la seva firma assovint.

LA TOMASA
EN EL MON DE LAS "ESTRELLAS"

Y entretant en Testavuyda
es qui realment se 'n cuyda

Canta á l' Elen y ho fa bé;
si viu ab luxu assiátich,
es gracias á un bell llunátich
que don' polvos... de rapé.

Companyia en comandita de
chanteurs comiques. Ell porta la
direcció y ella treballa 'l negoci.

Serveix per tot. Fa 'l flamench
y 'l francès y canta y balla...
No fa més perquè no pot ...
¡que no per falta de ganas!

L. Rubert
1901